

Feministička medijska deklaracija

Nove politike ka rodno osetljivom izveštavanju

Feministička medijska deklaracija

Nastavlja se trend feminizacije novinarske profesije, uporedo sa patrijarhalnim hijerarhijskim strukturama i fenomenom „staklenog plafona“, u kojima najviše uredničke i menadžerske pozicije zauzimaju muškarci, dok novinarki i reporterke čine većinu radne snage. Žene u medijima marginalizovane su i kroz sektorsku segregaciju — isključivanjem novinarki iz oblasti biznisa, politike i međunarodnih odnosa. Feminizacija siromaštva — jaz u zaradama između muškaraca i žena u medijskom sektoru — praćen je pogoršanjem uslova rada i bezbednosti novinarki. Poslednjih nekoliko godina primetan je porast napada i pritisaka na novinarki, koji je sve prisutniji i u internet prostoru, bilo kroz direktne uvrede i pretnje upućene novinarkama ili kroz kampanje koje se protiv njih vode u tabloidima, zbog čega su ugroženi njihovi životi i sloboda izražavanja.

Podaci istraživanja *Global Media Monitoring Project*-a pokazuju da su tokom 2020. godine, žene u svim medijima bile prisutne svega 20%, što ukazuje da nema napretka u poslednjih petnaest godina, od kada je ovo istraživanje prvi put sprovedeno u Srbiji. Reprezentacija žena je niža u tradicionalnim medijima, a viša u internet-medijima. Žene su predstavljene većinski jedino među rodno osetljivim i srodnim temama, koje čine samo 1% ukupno analiziranog sadržaja. U svim ostalim temama, naročito onim koje se percipiraju kao „tradicionalno muške“, žene su značajno podzastupljene. Žene imaju veće šanse od muškaraca da se pojave u medijima jedino onda kada pričaju o vlastitom iskustvu.

Primetan je porast izveštavanja o nasilju prema ženama, naročito nakon javnog istupanja i ispovesti glumica o pretrpljenom seksualnom nasilju i pojave pokreta #nisisama, #nisamtražila, #nisamprijavila u digitalnom prostoru. Samo izveštavanje se nije promenilo, ono je i dalje reaktivno, fokusirano na posledice i incidentno, umesto sveobuhvatno, kontinuirano i fokusirano na fenomen. Rodna nejednakost u ekonomskim, političkim, kulturnim i društvenim odnosima moći reprodukuje se i kroz sekciju komentara na onlajn medijima, kroz koju publika aktivno učestvuje u stvaranju medijskog sadržaja koji legitimizuje mizoginiju kao javni govor.

Medijska scena poslednjih nekoliko godina preplavljena je tabloidizacijom, objektivizacijom, porastom govora mržnje, te propagandnog sadržaja i medijskih strategija proizvodnje straha u interesu centara moći. Ovi procesi praćeni su eksplozijom lažnih vesti i smanjenjem poverenja publike u medije, globalnim curenjem informacija i nemogućnosti zaštite ličnih podataka, posebno na internetu. Iako je sve više žena u politici, paralelno raste antirodni diskurs. Vesti ne problematizuju rodnu nejednakost, retko dovode u pitanje stereotipe, a rodna diskriminacija nikada nije glavna tema u vestima.

Novinarke na lokalnu pokazuju visok stepen profesionalizma i hrabrosti, dok su njihove profesionalne egzistencije ugrožene usled nestabilnosti opstanaka lokalnih medija.

Pandemija virusa Kovid-19 je dodatno pogoršala položaj žena i njihovo predstavljanje u medijima. Sa druge strane novinarke su pokazale izuzetnu odgovornost u izveštavanju i proizvele su većinu sadržaja koji se ticao Kovida-19.

Vrednosti na kojima počiva Feministička medijska deklaracija

U svom radu se vodimo principima ravnopravnosti, odgovornosti, i solidarnosti.

Zalažemo se za medije koji čine vidljivim žene i marginalizovane društvene grupe, kao i njihovo iskustvo i znanje u medijskim sadržajima.

Protivimo se tabloidizaciji, objektivizaciji i eksploataciji devojčica, devojaka i žena u medijskim sadržajima.

Zalažemo se za slobodan i pravovremeni pristup informacijama.

Zalažemo se za izveštavanje koje je etično, istinito i profesionalno.

Protivimo se cenzuri, autocenzuri kao i zloupotrebi medija od političkih i ekonomskih centara moći.

Protivimo se propagiranju i širenju svih oblika nasilja u medijskim sadržajima.

Zalažemo se za promenu medijskog narativa od atmosfere nasilja i straha ka podsticanju sadržaja koji vode kulturi raznolikosti, slobode, solidarnosti i emancipacije.

Zalažemo se za neprekidno unapređivanje medijske pismenosti i feminističkog obrazovanja.

Da bismo delovale u navedenim okolnostima i u skladu sa usvojenim vrednostima, preporučujemo sledeće:

Radićemo na uklanjanju stereotipa, predrasuda, seksizma, mizoginije, govora mržnje i senzacionalističkog izveštavanja, kroz

- edukacije novinarki/novinara i publike/javnosti;

- zagovaranje drugačijih uređivačkih politika;
- različite forme aktivizma — kreiranje i sprovođenje društveno odgovornih kampanja;
- podsticanje poštovanja novinarskog kodeksa i sankcionisanje njegovog kršenja obraćanjem institucijama nadležnim za medije, te isticanjem negativnih primera, uz javne pohvale primera dobre prakse;
- izbegavanje svakog seksizma, diskriminacije, objektivizacije ženskih tela u svim medijima;

Podstićemo obrazovanje za medijsku pismenost i rodno osetljiva medijska izveštavanja i istraživanja, kroz

- upotrebu jasnog i rodno osetljivog jezika u medijima i navođenje rodno osetljive statistike;
- organizovanje i učešće u istraživanjima, tribinama, okruglim stolovima, konferencijama koje se bave medijskom pismenošću i rodnim pitanjima;
- povećanje mogućnosti digitalne i tehničke obuke žena;
- bavljenje pitanjima radnog i socijalnog položaja novinarki kroz istraživanja, izveštaje i medijske sadržaje;
- podsticanje formiranja nezavisnih fondova za medijsko obrazovanje.

Nastojaćemo da kroz svoj rad podstičemo raznovrsnost i ponudimo veći broj tema koje se odnose na žene i marginalizovane društvene grupe, kroz

- podsticaj žena iz marginalizovanih društvenih grupa da govore o svom iskustvu, predlažu teme, kreiraju medijske sadržaje koje smatraju relevantnim i učestvuju u njima kao sagovornice (izbegavanje govora iz pozicije „one“ i preferiranje govora iz pozicije „mi“);
- jačanje glasa građanki/građana u medijskim sadržajima kroz anketiranja, istraživanja i participativne modele izveštavanja;
- stvaranje baza podataka o ženama iz različitih društvenih konteksta i sagovornicama na različite teme;
- saradnju sa urednicima/urednicama i zagovaranje za promenu uređivačke politike tako da u temama koje nisu tradicionalno „ženske“ govore stručnjakinje i žene kojih se one tiču;
- podsticanje decentralizacije i pozivanja sagovornica koje deluju van centra glavnog grada i medijskog favorizovanja, uključivanjem kulturne raznolikosti i lokalnog znanja i istorije;

Radićemo na povećanju vidljivosti različitih identiteta (klasnih, rasnih, seksualnih, generacijskih), njihovih perspektiva i ukrštenih relacija, kroz

- upoznavanje javnosti sa ženama različitih identiteta, pravljenje analiza o njihovom položaju i zastupljenosti, izveštavanje o mogućnosti unapređenja

njihove vidljivosti;

- proizvodnju medijskog sadržaja i njegovog plasiranja u udarnim terminima u elektronskim medijima i vidljivijim stranama u štampanim i digitalnim medijima;
- podsticanje žena na pokretanje sopstvenih medija, razvijanje medija civilnog sektora, zagovaranje za njihovu sistemsku podršku;
- izveštavanje o ženama i manjinskim i marginalizovanim grupama zasnovano na poznavanju i razumevanju fenomena, kritičkom mišljenju i medijskoj pismenosti naspram tržišno i komercijalno orijentisanih sadržaja.

Aktivno ćemo raditi na promociji rodne ravnopravnosti, pozitivnih mera, odgovorne rodne politike i rodno odgovornih medija, kroz

- praćenje primene postojeće zakonske regulative i njenih efekata na žene različitih i ukrštenih identiteta;
- inicijative za unapređenje zakona i javnih politika na svim nivoima;
- zagovaranje za rodno osetljive budžete na svim nivoima, praćenje i izveštavanje o njihovoj primeni i efektima;
- promociju afirmativnih mera za unapređenje položaja žena i njihovih efekata;
- saradnju sa obrazovnim sistemom u kreiranju obrazovnih medijskih sadržaja;
- saradnju sa feminističkim organizacijama i grupama, mrežom nezavisnih udruženja;
- dodeljivanje nagrada i priznanja za rodno osetljive medijske sadržaje i afirmaciju rodne ravnopravnosti.

Radićemo na stvaranju medijskih strategija i razvoju medijskih alatki, kroz

- organizovanje obuka i pripremu feminističkih vodiča za unapređenje medijske pismenosti, prepoznavanje lažnih vesti i razvoj odgovornog „građanskog novinarstva“;

- medijske „opservatorije“ koje uključuju građanstvo, analize i dekonstrukcije medijskih sadržaja, posebno reklamnog programa;
- podsticanje savezništva, mentorske i psihološke podrške za novinarke;
- podršku feminističkim uzbunjivačicama, braniteljicama ljudskih prava i *ad hoc* ženskim akcijama;
- bolju povezanost sa novinarkama iz lokalnih medija i razmenu sadržaja;
- zagovaranje stvaranja fondova za podršku razvoju medija u vlasništvu žena.

Tražimo od:

Predstavnik vlasti – nacionalnih i lokalnih

- efikasnu primenu postojeće zakonske regulative i javnih politika u medijskoj sferi kao i u oblasti rodne ravnopravnosti;
- zaštitu novinarki/novinar, aktivistkinja/aktivista i braniteljki/branitelja ljudskih prava i sankcionisanje učinilaca pretnji i svakog nasilja prema njima;
- transparentno i odgovorno finansiranje medija i formiranje stručnih komisija koje donose odluke o načinu i obimu finansiranja lokalnih i ostalih medija;
- transformaciju postojećih radnih i regulatornih medijskih tela u cilju njihove efikasnosti u primeni zakona i medijskih politika;
- edukaciju predstavnika vlasti o rodnoj ravnopravnosti, te sankcionisanje njihovog diskriminatornog i seksističkog ponašanja i govora, kao i govora mržnje, u skladu sa važećim zakonima i pravilima;
- obavezu javnih funkcionera da odgovaraju na pitanja svih medija; uskraćivanje budžetskih sredstava medijima koji ne poštuju zakone i krše kodekse medijskog izveštavanja;
- preduzmu mere za ukidanje digitalnog jaza između devojčica i dečaka, devojaka i momaka, žena i muškaraca.

Akadske zajednice i obrazovnog sistema

- razvijanje rodno osetljivih kurikuluma i senzibilizaciju akademskih i prosvetnih radnika, uključivanje rodno osetljivog i medijskog obrazovanja u obavezne nastavne programe osnovnih i srednjih škola;
- povećanje mogućnosti za digitalnu i tehničku obuku žena u medijima;
- razvijanje i promovisanje medijskih „alata“ za rodno osetljivo izveštavanje (rodno osetljiv jezik, baze podataka sagovornica, novinarske kodekse) i kontinuirano praćenje njihove primene u medijskim sadržajima, zajednici novinara i udruženjima;
- uspostavljanje saradnje između fakulteta, škola, medijskih udruženja, civilnih organizacija, posebno ženskih, u promociji rodne ravnopravnosti;
- uspostavljanje procedura za prevenciju i zaštitu od seksualnog nasilja, seksizma, mizoginije, objektifikacije na fakultetima, kao i efikasnog sistema podrške za studentkinje iz marginalizovanih/osetljivih grupa.

Medijskih kuća, medijskih udruženja i tela, novinarki i novinara

- doslednu primenu zakona i standarda iz kodeksa, njihovu promociju, kao i usvajanje dodatnih internih politika i etika u odnosu na odgovorno medijsko izveštavanje i rodnu ravnopravnost, uključujući upotrebu rodno osetljivog jezika;
- uvažavanje preporuka proisteklih iz istraživanja organizacija, stručnih

tela i osoba, lak pristup medijima za zagovornice prava žena, više medijskog prostora za sagovornice i veću vidljivost za žene iz svih društvenih grupa;

- organizovanje interne procene i praćenja medijskog sadržaja i rodne osetljivosti tema, jačanje unutrašnjih kapaciteta i unapređenje kvaliteta medijskih sadržaja, osnaživanje žena u medijima;

- saradnju sa akademijom i civilnim sektorom, posebno ženskim organizacijama i grupama u edukaciji i razmeni znanja;

- uspostavljanje internih politika moderacije komentara koje zabranjuju govor mržnje, seksizam, mizoginiju, stereotipe, diskriminaciju;

- poštovanje radnih prava, ukidanje „staklenih plafona“ i svakog drugog jaza između novinarki i novinara, kao i solidarnost sa novinarkama i ženama u javnoj sferi.

Civilnog sektora, posebno ženskih organizacija i grupa, međunarodnih organizacija i akcija

- uspostavljanje konsenzusa o feminističkim vrednostima, nediskriminativnog izveštavanja i potrebama žena i manjinskih grupa za adekvatnom reprezentacijom;

- formiranje zajedničkog koordinacionog tela za praćenje i sprovođenje preporuka i aktivnosti Feminističke medijske deklaracije;

- uspostavljanje dvosmerne saradnje između medija i civilnog sektora, definisanje zajedničkih oblasti rada i strategija za smanjenje stereotipa, predrasuda, diskriminacije, seksizma, mizoginije i svih vrsta nasilja, kao i za promociju rodne ravnopravnosti;

- zagovaranje za izmenu donatorskih politika, za formiranje fondova za sufinansiranje kreiranja medijskih sadržaja o ženama i rodnoj ravnopravnosti i medija u vlasništvu žena;

- poštovanje radnih prava, međugeneracijske saradnje i otvorene komunikacije.

Feministička medijska deklaracija nastala je u Borkovcu tokom marta meseca 2022. godine. Deklaraciju su sastavile: Tanja Ignjatović, Aleksandra Mališić, Jelena Višnjić, Jovana Netković, Milica Batričević, Jelisaveta Blagojević, Smiljana Milinkov, Maja Sedlarević, Jelka Jovanović, Ivana Jovanović, Sara Sekulić, Anđelija Stanimirović, Nataša Niškanović, Mirjana Mirosavljević Bobić i Dejana Deksi Stošić.

